

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра практичної психології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОКПП 1.2.14. Основи клінічної та патопсихології

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Освітньо-професійна програма «Практична психологія»

(назва)

спеціальність 053 Психологія

(код та найменування спеціальності)

спеціалізація Бакалавр з психології. Практичний психолог в закладах освіти

(назва спеціалізації)

факультет Філології та масових комунікацій

(назва факультету)

2020 – 2021 рік

Робоча програма Основи клінічної та патопсихології
(назва навчальної дисципліни)
для студентів ОПП (назва/назви) Практична психологія

Розробник:

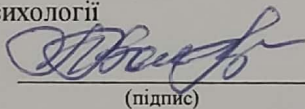
Тищенко Л.В., доцент кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук,
доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від «27» серпня 2020 року, № 1

В.о. завідувача кафедри практичної психології

(Л.А. Варава)
(Ім'я Прізвище)

© _____, 2020 рік
© _____, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова дисципліна професійної підготовки	
Модулів – 2	Назва ОПП «Практична психологія» Спеціальність 053 «Психологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		3-й – 4-й	3-й – 4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання « <u>Прикладні аспекти здійснення клінічної та патопсихологічної практики</u> »		Семестр	
		6-й – 7-й	6-й – 7-й
Загальна кількість годин – 180	Освітній ступінь «Бакалавр»	Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента – 3		28 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	12 год.
		Самостійна робота	
		86 год.	126 год.
		Індивідуальні завдання:	
		30 год.	30 год.
	Вид контролю:		
залік, екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 50%

для заочної форми навчання – 15%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Основи клінічної та патопсихології» складена відповідно з завданнями освітньо-професійної програми «Практична психологія» з підготовки здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» у галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія».

Мета навчальної дисципліни: надання системи знань щодо структури нервово-психічних і соматичних порушень індивіда; формування професійних уявлень щодо закономірностей розпаду та порушень психічної діяльності в співставленні з нормою; створення уявлень щодо специфіки психологічної корекції, компенсації та профілактики виникнення нервово-психічних та соматичних розладів в структурі медико-психологічної допомоги; розвиток професійних вмінь з використання науково обґрунтованих методів відновлення порушень психічних функцій шляхом використання раціональних прийомів компенсації та корекції дефекту.

Завдання навчальної дисципліни: ознайомлення з системою теоретико-методологічних понять, категорій та принципів клінічної психології та патопсихології; формування знань про закономірності розпаду психічної діяльності та структур особистості у співставленні із закономірностями формування та протікання психічних процесів у нормі; створення умов для усвідомлення специфіки викривлення відображуваної діяльності мозку; розвиток здатності до професійного аналізу станів особистості з психічними відхиленнями, особливостей її пізнавальної діяльності, специфіки емоційно-вольової сфери, властивостей особистості в цілому; сприяння процесу опанування діагностичних критеріїв встановлення рівня інтелектуального зниження, проведення патопсихологічної експертизи, оцінювання ефективності процесу корекції та компенсації порушень, здійснення психологічного супроводу діагностичного, терапевтичного та реабілітаційного процесу в клініці.

Змістові модулі:

1. Методологічні основи клінічної психології
2. Психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу в клініці
3. Методи дослідження особистості в клінічній психології та патопсихології
4. Теоретико-методологічні основи та принципи патопсихологічної науки й практики
5. Патопсихологія пізнавальної діяльності індивіда
6. Окремі види психічного дизонтогенезу

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна має зв'язок з загальною психологією; психофізіологією ЦНС та ВНД; порівняльною психологією; диференційною психологією; психодіагностикою та експериментальною психологією; віковою психологією; спецпрактикумом в психолого-медико-педагогічній комісії.

Компетентності, що набувають здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня в ході вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності: здатність до збору, обробки, збереження, продукування, передачі й аналізу професійно важливої інформації з різних джерел (КЗ-2); здатність розвивати вміння вчитися упродовж життя з високим ступенем автономії, розробляти власну траєкторію саморозвитку (КЗ-4).

Професійні компетентності: володіти комплексом психологічних знань з фундаментальних та прикладних дисциплін: загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, психодіагностики, консультування (КП-1); впроваджувати різні теоретико-методологічні підходи в психокорекційній роботі (КП-4); добирати оптимальні засоби та прийоми спілкування у процесі взаємодії з клієнтом (КП-8).

Програмні результати навчання: використання базових теоретико-методологічних понять психологічної науки та практики в усіх формах професійної діяльності (ПР 1); здійснення професійної діяльності, спираючись на розуміння закономірностей функціонування психічних явищ, природи та психологічної структури особистості (ПР 2); володіння діагностичним інструментарієм, дотримуючись усіх відповідних вимог до його використання (ПР 4); здатність до здійснення психологічних заходів з діагностики, корекції та компенсації порушень психічного і особистісного розвитку індивіда з урахуванням етіологічних та психофізіологічних аспектів відхилень (ПР 6); вирішення професійних завдань в рамках освітньої установи, враховуючи спрямованість та профільність її діяльності, а також специфіку контингенту (ПР 13); вирішення професійних завдань з формування соціальних навичок і компетенцій, розвитку особистісних новоутворень, використовуючи традиційні та новітні техніки й технології психологічної роботи (ПР 14).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня повинні:

знати:

- ✓ принципи побудови клініко-психологічного дослідження;
- ✓ особливості та закономірності порушення психічної та соматичної сфери людини;

- ✓ етіологію та патогенез порушення свідомості й самосвідомості особистості; пізнавальної, емоційно-вольової, довільно-рухової сфери;
- ✓ закономірності підвищення психічних ресурсів та адаптаційних можливостей людини;
- ✓ психофізіологічні підстави інтеграції психічного розвитку особистості, охорони психічного та фізичного здоров'я людини;
- ✓ особливості супроводу діадної взаємодії лікар-пацієнт в клініці; профілактики та психологічної реабілітації;
- ✓ закономірності прояву індивідуально-психологічних та міжособистісних особливостей людини у стані психосоматичного та психічного захворювання;
- ✓ значення клініко-психологічних досліджень для психокорекції поведінки та діяльності людини, для соціалізації та адаптації особистості;
- ✓ принципи організації інклюзивної форми навчання дитини/дорослого з особливими освітніми потребами.

вміти:

- ✓ визначити предмет та завдання клініко-психологічного дослідження;
- ✓ використовувати методи клініко-психологічного дослідження;
- ✓ аналізувати структуру порушень психічної та соматичної діяльності, закономірності її розпаду, у співставленні з нормою;
- ✓ здійснювати професійний прогноз подальшого розвитку дитини з наявним психічним дизонтогенезом;
- ✓ здійснювати психологічний супровід процесу навчання дитини/дорослого в умовах інклюзії.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Змістовий модуль 1. Методологічні основи клінічної психології

Тема 1: Предмет та завдання клінічної психології

Тема 2: Проблема етики в клінічній психології

Тема 3. Напрямки роботи клінічного психолога

Змістовий модуль 2. Психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу в клініці

Тема 4: Поняття комунікативної компетенції лікаря

Тема 5: Первинна зустріч лікаря та хворого. Етапи діагностичного процесу

Тема 6: Поняття захворювання як самостійної психологічної травми. Психологічна адаптація хворого до захворювання

Тема 7: Виникнення залежності від лікарського препарату

Змістовий модуль 3. Методи дослідження особистості в клінічній психології та патопсихології

Тема 8. Принципи побудови клініко-психологічного дослідження.

Поняття клінічного діагнозу. Клінічний стиль мислення

Тема 9: Структура психологічного заключення. Характеристика відношення до обстеження

Тема 10: Методологічні аспекти клінічної психодіагностики особистості

МОДУЛЬ 2. ПАТОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕННЯ ПСИХІКИ ОСОБИСТОСТІ

Змістовий модуль 4. Теоретико-методологічні основи та принципи патопсихологічної науки й практики

Тема 1: Предмет та завдання патопсихології

Тема 2: Поняття психічного дизонтогенезу. Етіологія та патогенез психічних захворювань

Тема 3: Поняття реєстр-синдрому

Змістовий модуль 5. Патопсихологія пізнавальної діяльності індивіда

Тема 4: Патологія відчуттів, сприйняття, уявлень

Тема 5: Патологія пам'яті та мислення

Тема 6: Патологія рухливо-вольових функцій та емоцій

Тема 7: Порухення свідомості та самосвідомості

Змістовий модуль 6. Окремі види психічного дизонтогенезу

Тема 8: Дизонтогенез по типу недорозвитку, затриманого розвитку та ушкодженого розвитку (розумова відсталість, затримка психомовного розвитку, органічна деменція)

Тема 9: Дизонтогенез по типу дефіцитарного розвитку (тифло- та сурдодефект)

Тема 10: Дизонтогенез по типу викривленого психічного розвитку (Синдром раннього дитячого аутизму)

Тема 11: Дизонтогенез по типу дисгармонійного психічного розвитку (психопатії, невропатії, патопсихологічний розвиток особистості)

Тема 12: Патопсихологічні особливості шизофренічного та ендогенно-органічного синдромів

Тема 13: Методи психологічної корекції та компенсації порушень

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КЛІНІЧНОЇ ПРАКТИКИ												
<i>Змістовий модуль 1. Методологічні основи клінічної психології</i>												
Тема 1. Предмет та завдання клінічної психології	2	2					2	2				
Тема 2. Проблема етики в клінічній психології	4	2					2		2			
Тема 3. Напрямки роботи клінічного психолога	16		4		4	10	14				4	10
Разом за змістовим модулем 1	22	4	4		4	10	18	2	2		4	10
<i>Змістовий модуль 2. Психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу в клініці</i>												
Тема 4. Поняття комунікативної компетенції лікаря	11	2	2		2	5	2				2	
Тема 5. Первинна зустріч лікаря та хворого. Етапи діагностичного процесу	4	2			2		4	2			2	
Тема 6. Поняття захворювання як самостійної психологічної травми. Психологічна адаптація хворого до захворювання	9		2		2	5	4		2		2	
Тема 7. Виникнення залежності від лікарського препарату	14	2	2			10	20					20
Разом за змістовим модулем 2	38	6	6		6	20	30	2	2		6	20
<i>Змістовий модуль 3. Методи дослідження особистості в клінічній психології та патопсихології</i>												
Тема 8. Принципи побудови клініко-психологічного дослідження. Поняття клінічного діагнозу. Клінічний стиль мислення	9	2			2	5	14	2			2	10
Тема 9. Структура психологічного заключення. Характеристика відношення до обстеження	9	2	2			5	12		2			10
Тема 10. Методологічні аспекти клінічної психодіагностики особистості	4		2		2		8				2	6
Разом за змістовим модулем 3	22	4	4		4	10	34	2	2		4	26
МОДУЛЬ 2. ПАТОПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОРУШЕННЯ ПСИХІКИ ОСОБИСТОСТІ												
<i>Змістовий модуль 4. Теоретико-методологічні основи та принципи патопсихологічної науки й</i>												

5. Теми практичних / семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Особливості психологічного супроводу хронічних соматичних хворих	2
2.	Особливості психологічної роботи з психосоматичними розладами	2
3.	Психологічні засади розвитку комунікативної компетентності лікаря	2
4.	Поняття внутрішньої картини здоров'я / внутрішньої картини хвороби	2
5.	Психологічні аспекти роботи з залежностями у клінічній практиці	2
6.	Основні принципи та методи дослідження у клінічній психології	2
7.	Характеристика відношення до обстеження	2
8.	Етіологія та патогенез психічних захворювань	2
9.	Характеристика реєстр-синдромів	2
10.	Патологія пам'яті та мислення	2
11.	Патологія рухливо-вольових функцій та емоцій	2
12.	Хворобливі та функціональні порушення свідомості та самосвідомості	2
13.	Класифікація порушень психічного розвитку у дітей	2
14.	Особливості корекції та компенсації при дизонтогенезі по типу дефіцитарного розвитку	2
15.	Синдром раннього дитячого аутизму та розлади аутистичного спектру	2
16.	Чинники патопсихологічного розвитку особистості	2
17.	Особливості прояву шизофренії у дітей / підлітків	2
18.	Класифікація методів психологічної корекції та компенсації порушень	2
Разом		36

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку клінічної психології як науки	10
2.	Основні напрямки та завдання діяльності клінічного психолога	5
3.	Професійно-етичні принципи роботи клінічного психолога	5
4.	Психологія соматичного хворого	10
5.	Сучасні психосоматичні теорії	5
6.	Типи ставлень до хвороби за А.Личко	5
7.	Патологічне посилення / ослаблення емоцій	5
8.	Основні класифікації патопсихологічних синдромів	5
9.	Клініко-психологічний аналіз симптомів шизофренії	10
10.	Клініко-психологічна характеристика органічних поразок головного мозку	4

11.	Патопсихологічна діагностика олігофренії	4
12.	Патопсихологічна діагностика афективних розладів	6
13.	Синдром психогенної дезорганізації психічної діяльності	4
14.	Зміст та патопсихологічна діагностика особистісно-аномального синдрому	4
15.	Особливості психологічного супроводу особистості в умовах інклюзивної форми навчання	4
Разом		86

7. Індивідуально-дослідні завдання

№	Зміст завдання	Кількість годин
1.	Зробіть перелік наукових видань, підручників, монографій, статей, що висвітлюють питання сучасних досліджень в галузі клінічної та патопсихології	4
2.	Проаналізуйте вклад Б.В. Зейгарник / О.Р. Лурія / Л.С. Виготського у становлення вітчизняної нейро- та патопсихології	2
3.	Зробіть добірку методів психологічної корекції порушень розумової працездатності особистості	2
4.	Проаналізуйте зміст психологічних моделей депресивних та тривожних розладів особистості	2
5.	Здійсніть аналіз феномену алеситимії та її значення при психічних / соматичних та функціональних розладах	2
6.	Зробіть моніторинг наявного досвіду в практиці психологічного супроводу дитини в умовах інклюзії	2
7.	Здійсніть клініко-психологічний аналіз розладів особистості	2
8.	Напишіть наукові тези на тему: «Соціально-психологічна дезадаптація особистості»	2
9.	Проаналізуйте реактивні стани особистості, форми їх проявів та чинники виникнення	2
10.	Складіть термінологічний глосарій базових понять і визначень клінічної психології та базових феноменів патопсихології (за алфавітним принципом)	2
11.	Напишіть наукові тези на тему: «Вплив хронічної соматичної хвороби на психіку особистості»	2
12.	З позиції практичного психолога – співробітника клініки складіть: психологічну пам'ятку для пацієнта хірургічного відділення; пам'ятку для лікарів та медичного персоналу, що працюють з хворими, готуються до хірургічного втручання та проходять реабілітацію після хірургічного втручання	2
13.	Складіть психологічний портрет людини з притаманним їй типом реагування на хворобу (оберіть один тип): без порушення соціальної адаптації; з порушенням соціальної адаптації по інтрапсихічному типу; з порушенням соціальної адаптації по інтерпсихічному типу	2
14.	Зробіть огляд сучасних наукових публікацій, що висвітлюють проблеми між професійної взаємодії лікаря та психолога в клініці,	2

	шляхи та технології їх вирішення (2001-2020 рр.)	
Разом:		30

8. Методи навчання

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: інтерактивна лекція (лекція-бесіда, лекція-дискусія, проблемний виклад навчальної інформації); проблемно-пошукова діяльність здобувачів (робота з навчально-методичними джерелами, підготовка тематичних презентацій); проблемно-орієнтований диспут (семінарські заняття).

Методи контролю та самоконтролю: тестові завдання, фронтальне опитування, презентація ІНДЗ, залік / екзамен.

9. Критерії оцінювання

<i>Якість засвоєння навчального матеріалу</i>	<i>Відповідна кількість балів</i>
Глибокі знання навчального матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	88 – 100 балів
Грунтовні знання навчального матеріалу; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.	80 – 87 балів
Міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	71 – 79 балів
Посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабке застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.	61 – 70 балів
Незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.	26 – 49 балів
Незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час	00 – 25 балів

розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.	
---	--

10. Засоби оцінювання

Тестові завдання, фронтальне опитування, презентація виконаних ІНДЗ, залік / екзамен.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти у 6 семестрі

Поточне тестування та самостійна робота											Залік	Загальна сума
Модуль 1											30	100
Змістовий модуль 1			Змістовий Модуль 2				Змістовим модуль 3			ІНДЗ		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	З 1	З 2-7	
5	5	5	6	6	6	6	5	5	5	4	по 2 бали кожне	70

T1, T2 ... T10 – теми змістового модулю
31, 32 – завдання блоку ІНДЗ

Розподіл балів, які отримують студенти у 7 семестрі

Поточне тестування та самостійна робота													Екзамен	Загальна сума
Модуль 2													40	100
Змістовий модуль 4			Змістовий Модуль 5				Змістовим модуль 6				ІНДЗ			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	З 8-14	
4	4	4	2	2	4	4	4	4	4	4	4	4	12	60

T1, T2 ... T13 – теми змістового модулю
З 8-14 – завдання блоку ІНДЗ

Об'єктом рейтингового оцінювання знань студентів є програмний матеріал дисципліни, засвоєння якого перевіряється під час контролю.

Критерії комплексного оцінювання доводяться до студентів на початку викладання навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

На навчальному порталі МДУ – Moodle МДУ на сторінці навчальної дисципліни розміщено: ознайомчий опис навчальної дисципліни, робоча програма, тематичні лекції та презентації, глосарій термінів та понять, список рекомендованої літератури, посилання на навчальні посібники та підручники, індивідуально-дослідні та практичні завдання, кросворд, навчальний та підсумковий тест. URL:

<http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=2116> – модуль «Клінічна психологія»

<http://moodle.mdu.in.ua/course/view.php?id=6102> – модуль «Патопсихологія»

13. Рекомендовані джерела інформації

Базова література:

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии. – М., 1994. – 340 с.
2. Атлас для экспериментального исследования отклонений в психической деятельности человека / Под ред. И.А. Полищука. – К., 1980. – 510 с.
3. Ахмедов К.В. Клінічна психологія в експертній діяльності : практикум : навчальний посібник / заг. ред. В.Є. Луньова. – Одеса: ОН МедУ. – 2015. – 301 с.
4. Білопольська Н.Л. Проблеми психологічного консультування дітей з відхиленнями у розвитку. Практику з патопсихології. – 1987. – 320 с.
5. Блейхер В.М., Крук І.В., Боков С.Н. Практична патопсихологія. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 1996. – 220 с.
6. Бухановський А.О., Кутявін Ю.О., Литвак М.Є. Загальна психопатологія. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 1998. – 330 с.
7. Булахова Л.А., Саган О.М. Довідник дитячого психіатру та невропатологу. – Київ: Здоров'я, 1985. – 190 с.
8. Бурлачук Л.Ф. Исследование личности в клинической психологии. – К., 1999. – 250 с.
9. Дитяча патопсихологія: Хрестоматія/ Під ред. Н.Л. Білопольської. – М., Когіто – Центр, 2000. – 260 с.

10. Вітенко І.С. Медична психологія [Підручник] К: Здоров'я, 2007. – 208 с.
11. Діденко С.В. Клінічна психологія. Словник-довідник. – К.: Академвадав, 2012. – 320 с.
12. Діденко С.В. Клінічна психологія. Словник-довідник. К.: Академвадав, 2012. – 320 с.
13. Єнікєєва Д.Д. Популярні основи психіатрії. – Д.: Сталкер, 1997. – 270 с.
14. Зейгарник Б.В. Патопсихологія. – М., 1986. – 190 с.
15. Зейгарник Б.В., Братусь Б.М. Очерки по психологии аномального развития личности. – М., 1980. – 330 с.
16. Ільїна Н.М. Клінічна психологія: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. – 163 с.
17. Лебединська К.С., Райська М.М., Грибанова Г.В. Підлітки з порушеннями в афективній сфері// Дитяча патопсихологія: Хрестоматія/ Склад. Н.Л. Білопольська. – М.: «Когіто-Центр», 2000. – 320 с.
18. Левченко І.Ю. Патопсихологія: теорія і практика. – М., 2000. – 310 с.
19. Лурия А.Р. Основи нейропсихології. – М., 1983. – 220 с.
20. Максименко Ю.Б. Методи дослідження інтелекту і особистості в патопсихологічній клініці. – Донецьк, 2000. – 90 с.
21. Максимова Н.Ю. Курс лекцій по дитячій патопсихології: Уч. Посібник. – Ростов-на-Дону, 2000. – 290 с.
22. Максименко С.Д., Чуприков А.П., Прокопович Є.М. та ін.. Патопсихологія. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавництво ТОВ «КММ», 2010. – 210 с.
23. Максименко С. Д., Цехмістер Я. В., Коваль І. А., Максименко К. С. Медична психологія : підручник / за загальною ред. С. Д. Максименка. 2-е вид. К. : Слово, 2014. – 516 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://maksymenkopsychology.org.ua/sites/default/files/praci/Tvory/Book>
24. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология : учеб. Посібник. М. : МЕДпресс-информ, 2005. – 426 с.
25. Мартинюк І. А. Патопсихологія. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. – 208 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.d-learn.pu.if.ua/data/users/8217/Martunyuk.pdf>
26. Ніконенко Ю.П. Клінічна психологія: Навчальний посібник. Вид. КНТ Київ, 2016. – 368 с. Електронний ресурс. Режим доступу : http://culonline.com.ua/Books/klinichna_psychologia.pdf
27. Основи медичної психології : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рів. акред. та лік.-інтерн. / Ждан В.М., Скрипніков А.М., Животовська Л.В. та ін. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2014. – 255 с. Електронний ресурс. Режим доступу <https://studfile.net/preview/5752041/>
28. Основи спеціальної психології: навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів// Під ред.. Л.В. Кузнецової. – М.: Академія, 2002. – 240 с.
29. Патопсихологія. Хрестоматія. Учеб. пособие по курсу «Патопсихология» Н.Л. Белопольская – К., 2000. – 310 с.
30. Хрестоматія по патопсихології / Под ред.. Б.В. Зейгарник. – К., 1981. – 270 с.

Додаткова література:

1. Бітенський В. С., Горячев П. І., Мельник Е. В. та ін.; За ред. В. С. Бітенського. Психіатрія: курс лекцій: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2004. – 354 с.
2. Блейхер В.М., Крук И.В., Боков С.Н. Практическая патопсихология: Руководство для врачей и медицинских психологов. Ростов-на-Дону, 1996. – 448 с.
3. Гальчук О.Я. Клінічна психологія : навчальний посібник. К.: Атіка, 2012. – 216 с.
4. Жариков Н.М., Морозов Г.В., Хритинин Д.Ф. Судебная психиатрия: Учебник для вузов. Изд-во Норма, 2008. – 560 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://lawbook.online/psihiatrii-sudebnoy-osnovyi/sudebnaya-psihiatriya-uchebnik-dlya-vuzov-pod.html>
5. Жданова И.В. Медицинская психология. Харьков, Изд-во «Крокус», 2004. – 110 с.
6. Кабанов М.М., Личко А.Е., Смирнов В.М. Методы психологической диагностики и коррекции в клинике. Л.: Медицина. – 1983. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://sci.house/diagnostika-psihologicheskaya-scibook/metodyi-psihologicheskoy-diagnostiki.html>
7. Комер Р. Патопсихология поведения. Нарушения и патологии психики. СПб.: Прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 608 с. Електронний ресурс. Режим доступу: http://pedlib.ru/Books/4/0373/4_0373-1.shtml
8. Критерії діагностики і психотерапії розладів психіки та поведінки / ред. Б.В. Михайлова, С.І. Табачнікова, О.К. Напрєєнка, В.В. Домбровської // Новини української психіатрії. Харків, 2003. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.psychiatry.ua/books/criteria>
9. Кричковська Т.Д. Психологія аномального розвитку : навч. посіб. Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. Київ : КНТ, 2016. – 163 с.
10. Лебединский В.В. Нарушения психического развития у детей. М.: МГУ, 1985. 168 с. Електронний ресурс. Режим доступу: http://pedlib.ru/Books/2/0243/2_0243-2.shtml#book_page_top
11. Про психіатричну допомогу: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, №19, С. 143. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14>
12. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, В.А. Абрамов та ін.; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. 2-ге вид., переробл. і допов. К. : ВСВ «Медицина», 2015. – 512 с.
13. Савенкова І.І. Клінічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Одеса: Астропринт, 2010. – 287 с.
14. Сандомирський М. Психосоматика и телесная психотерапия. Практическое руководство. М., 2005. – 592 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://studfile.net/preview/460394/>
15. Середина Н. В., Шкуренко Д. А. Основы медицинской психологи: общая, клиническая, патопсихология / Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов н / Д: «Феникс», 2003. – 512 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://refdb.ru/look/3613032-pall.html>
16. Хомуленко Т.Б. Основы психосоматики: навчально-методичний посібник Вінниця: Нова Книга, 2009. – 120 с. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://books.google.com.ua/books?id=xhD9CQAAQBAJ&pg=PP1&lpg=PP1&dq>
17. Шебанова С.Г., Шебанова В.І. Клінічна психологія: навчально- методичний посібник. Херсон, 2009. – 192 с.

**Інформаційні матеріали бібліотеки МДУ
по забезпеченню навчальними підручниками**
(URL: http://ebd.mdu.in.ua/cgi-bin/irbis64r_12/cgiirbis_64.exe)

1. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя) [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Карпенко. – 3-тє вид. – Київ : Каравела, 2015. – 248 с. – ISBN 978-966-801-902-8
2. Дитина з розладами аутистичного спектра [Текст] : метод. посіб. / А. Л. Душка. – Харків : Ранок, 2018. – 32 с. – (Інклюзивне навчання за нозологіями). – ISBN 978-617-09-3803-9
3. Екологічна психологія: онкопсихологічний практикум [Текст] : навч. посіб. / В.О. Скребець. – К. : Слово, 2011. – 336 с. – ISBN 978-966-194-064-1
4. Клінічна психологія [Текст] : словник-довідник / авт.-уклад. С. В. Діденко. – Київ : Академвидав, 2012. – 320 с. – (Nota Bene!). – ISBN 978-617-572-037-0. – ISBN 978-617-572-036-3
5. Клінічна психологія [Текст] : навч. посіб. / О. Я. Гальчук. – Київ : Атіка, 2012. – 216 с. – ISBN 978-966-326-455-4
6. Проективна ідентифікація та психотерапевтична техніка [Текст] / Т. Г. Огден ; пер. з англ. С. Накрійко. – Львів : Український психотерапевтичний університет; Київський інститут сучасної психології та психотерапії, 2016. – 200 с. – ISBN 978-966-8853-55-5
7. Психологія аномального розвитку [Текст] : навч. посіб. / Т. Д. Кричковська. – Київ : КНТ, 2016. – 165 с. – ISBN 978-966-373-814-7
8. Психологічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / О. Б. Мельничук. – Київ : Каравела, 2013. – 316 с. – ISBN 978-966-2229-60-8
9. Расстройства спектра аутизма у детей с дефицитом фолатного цикла [Текст] : монографія / Д. В. Мальцев. – Киев : Центр учебной литературы, 2016. – 136 с. – ISBN 978-617-673-4550

Зміни обговорено та затверджено на засіданні кафедри протокол № ____ від «__» _____ 20__р.

Завідувач кафедри

_____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Аркуш обліку змін

№ п/п	№ та зміст пункту, до якого внесено зміни	ПІБ викладача	Підпис викладача